

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.072 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Захарчука Віктора Миколайовича на
дисертацію Войцещука Артура Андрійовича на тему «Втрата втрата
військового майна за кримінальним правом України», подану на здобуття
освітньо-наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Ступінь актуальності теми дисертації. В сучасних умовах військове майно має надзвичайно важливе значення, адже від нього дійсно у великій мірі залежить обороноздатність нашої держави. Водночас суттєве збільшення такого майна як у кількісних, так і в якісних показниках зумовлює необхідність вжиття посиленних заходів щодо поводження з ним, забезпечення його збереження та ефективного використання, а також регламентації підстав кримінальної відповідальності за його втрату. Тому потрібна систематизація такого майна, розроблення чітких правил поводження із ним, встановлення сутності понять втрата та зіпсування майна, що характеризують наслідки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 413 КК України, визначення відповідальних осіб, усунення суперечностей у правовому регулюванні відповідних суспільних відносин тощо. Також проблемним є складність розмежування недбалості військовослужбовця та об'єктивної неможливості зберегти майно в умовах інтенсивних бойових дій, визначення малозначності втрати військового майна та інші питання. Автором загалом акцентовано увагу на тих питаннях, які дійсно є недослідженими у науці кримінального права або є дискусійними та наведено способи їх вирішення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечується достатньо великою широтою і різноманітністю опрацьованої джерельної бази, аналізом матеріалів правозастосовної практики, послідовним та логічним викладенням матеріалу, який дозволив автору виконати поставлену мету та визначені завдання. Автор не лише наводить, але й критично переосмислює науковий доробок відомих вчених, формулює відповідне авторське ставлення до вивчення проблем втрати військового майна за кримінальним правом України.

В цілому правильне визначення об'єкта та предмета дослідження, чітке формулювання завдань дало можливість логічно та послідовно викласти матеріал, розкрити проблему повно та всебічно.

При написанні роботи автор опрацював значний масив наукових джерел, проаналізував численні нормативні акти (всього 266 джерел).

Достатньою виглядає емпірична база дослідження. Вивчено і узагальнено велику кількість судових вироків за ст. 413 КК України (додаток Б до роботи).

Таким чином, достовірність та обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій, отриманих у рецензованому дисертаційному дослідженні, забезпечена завдяки використанню належної джерельної бази, опрацюванню значної кількості вітчизняних нормативних актів, законодавства зарубіжних країн, судової практики, вірно обраним методам наукового пошуку.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, повнота їх викладу у наукових публікаціях.

Наукова новизна рецензованої дисертації полягає у тому, що є першим в Україні комплексним дослідженням кримінальної відповідальності за втрату військового майна.

Запропоновано нове бачення низки аспектів кримінально-правової характеристики втрати військового майна. Положення, які висувуються на захист загалом вдало структуровані дисертантом відповідно до встановлених вимог, є новими або містять значну частку новизни.

Варто звернути увагу на те, що автором вперше запропоновано ряд положень, зокрема: чітко визначено та обґрунтовано безпосередній об'єкт складу втрати військового майна; розглянуто у контексті предмета втрати військового майна трофейне майно, майно, одержане як благодійна допомога, майно, вилучене у підприємств, установ і організацій, примусово відчужене майно в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану, а також майно, одержане шляхом мобілізації; досліджено співвідношення понять втрата та зіпсування майна із поняттями знищення і пошкодження майна; розроблено алгоритм встановлення того, чи втрата або зіпсування військового майна настала в результаті порушення конкретним суб'єктом правил його зберігання; запропоновано внести зміни до 413 КК України та ін. Багато положень є удосконаленими та науково розвиненими.

Основні результати дисертації відображені у трьох наукових статтях, які включені до переліку наукових фахових видань України та у двох тезах доповідей на конференціях, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист у належному обсязі відображені в анотації до дисертації, а її зміст відповідає встановленим

вимогам. Текст дисертації викладено у науковому стилі, літературною державною мовою.

Оцінка відсутності / наявності порушення академічної доброчесності.

У дисертації звернення здобувача до ідей, думок інших науковців містять посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності у тексті дисертації рецензентом не виявлено.

Викладене вище не виключає наявності у рецензованій роботі положень, які викликають певні застереження та можуть слугувати підставою для дискусії, зокрема.

Автором розроблено алгоритм встановлення того, чи втрата або зіпсування військового майна настала в результаті порушення конкретним суб'єктом правил його зберігання. Тобто тут мова переважно йде про бездіяльність особи. Відповідно в алгоритмі варто враховувати класичні умови відповідальності за бездіяльність – наявність обов'язку діяти певним чином та можливість діяти певним чином. Адже без цих двох складових кримінальна відповідальність виключається.

В роботі аргументовано, що обов'язковою у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 413 КК України, повинна бути ознака, яка характеризує тяжкість завданої шкоди. Тому пропонується передбачити відповідальність лише за шкоду у великих розмірах, аналогічно як у ст. 194 КК України. Дане положення є дискусійним, адже у ст. 194 КК України суспільна небезпечність залежить від вартості майна. Тоді як у ст. 413 КК України – від того, що через втрату майна заподіюється шкода обороноздатності України в частині воєнного потенціалу як суспільного блага. У зв'язку з цим видається надмірним, хоч і конкретизованим, таке визначення мінімального порогу кримінальної відповідальності за втрату військового майна. Адже вартість майна може і не бути великою, але шкода від його втрати – істотною для визнання діяння суспільно небезпечним і кримінально караним. Також автор, по суті, пропонує закріпити у ч. 1 ст. 413 КК України відповідальність за більш суспільно небезпечне діяння, ніж це є зараз. Водночас санкцію ч. 1 ст. 413 КК України пропонує пом'якшити. Це видається не логічним.

Автор у новій редакції ст. 413 КК України чомусь відходить від формулювання «Ті самі діяння.... (ч. 2), «Діяння, передбачені частиною першою цієї статті...» (ч. 3) а також у ч. 1 деталізує майно «...зброї, бойових припасів, засобів пересування, предметів технічного постачання або іншого військового майна», а в ч. 2 а 3 - вже використовує інше формулювання – «військового майна». Однак такі пропозиції не відповідають логіці та традиціям нормотворення кримінального законодавства, де кваліфіковані склади кримінального правопорушення утворює додавання до основного складу однієї

або кількох кваліфікуючих ознак. Відхід від цього правил можливий, якщо в ч. 2 та ч. 3 були б передбачені відносно самотійні склади кримінальних правопорушень. Або можливо варто відмовитися у ч. 1 ст. 413 КК України від вказівки на «...зброї, бойових припасів, засобів пересування, предметів технічного постачання», а обмежитися в усіх частинах ст. 413 КК України вказівкою лише на військове майно без деталізації.

Разом із тим, слід відзначити, що характер наведених міркувань щодо окремих фрагментів роботи не виключає можливості спростування аргументів рецензента та в цілому не знижує наукової цінності представленого наукового дослідження.

Висновки:

1. Дисертація Войцещука Артура Андрійовича на тему «Втрата втрата військового майна за кримінальним правом України» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини кримінального права та правозастосовної практики.

2. Дисертація Войцещука Артура Андрійовича виконана і оформлена у відповідності до вимог, що передбачені передбачених Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Здобувач Войцещук Артур Андрійович заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент

**декан юридичного Хмельницького
університету управління та права
імені Леоніда Юзькова,
кандидат юридичних наук, доцент**

Віктор ЗАХАРЧУК